

JOHANNES KÄISI SELTSI SUVEKOOL VÄRSKAS 10. – 11. JUUNI 1999. a.

KOLMAPÄEVAL 10. juunil

13.45 – Tallinna buss alevis. Laagri buss vastu

14.00 – Majutus. Lõuna

14.30 – Registreerimine

14.50 – Suvekooli avamine (A.Leosk)

15.00 – Soome väikekoolid (Tuula Hyyrö Tampere Ülikoolist)

16.30 – Väikekooli töösüsteemist (Selja Algkooli pedagoogid Pärnumaalt)

18.00 – Õhtusöök

18.30 – Töö rühmades: Kui suur või väike võib olla väikekool ???

19.00 – Uurimus õppekava rakendamisest (K. Kaasik TÕS)

19.30 – Didaktika põhiprobleeme (Marika Säre TÕS).

20.00 –. Integreeritud õpetusest (Praktikum looduses . Marianne Olbre TÕS). Või keskkonnakaitsest (TÕS)

21.00 – Setu Talumuuseumi külastamine. Kohtumine Värskas vallavanema K. Ojaverega.
Väikekoolide finantseerimine.

23.00 – Videofilmi “Selja Algkooli õppenädal” vaatamine

NELJAPÄEVAL, 11. Juunil

7.30 – JKS koosolek

8.00 – Hommikusöök

8.30 – J.Käis liitklasside tööst (I. Unt TPÜ professor)

9.00 – Unipiha Algkooli töökogemustest (E. ja L. Jakobson)

11.00 – Töö rühmades: Kool, kui küla keskus. Väikekooli rõõmud ja probleemid

13.00 – Kokkuvõtted rühmade tööst. Suvekooli lõpetamine

14.00 – Lõunasöök

14.30 – P. Lehestiku kalmul käimine

VÄIKEKOOOLIDE HEAD JA VEAD

Johannes Käisi suvekooli (Värskas 10.-11.juunil 1999) esimese päeva programmis oli rühmatöö teemal "Väikekool: seisundi analüüs". Sellele eelnes Tampere Ülikooli Hämeenlinna Õpetajate Seminari õppejõu Tuula Hyyrö ettekanne Soome väikekoolidest. Sama autori artikliga "Liitklass kui hüppelaud" võib huviline tutvuda haridusministeeriumi õppekava seeria kogumikus "Liitklass: õppekorralduslikke ja metoodilisi lahendusi" (koost. E.Kulderknup, Tallinn,1998), mida ka kohapeal soovijatele jagati. Värskas andis T.Hyyrö ülevaate väikekoolide olukorrast Soomes, millest ilmnes, et seal on selliste koolide väärtustamine tõusuteel. Ta näitas konkreetsete uurimuste alusel, et väike- ja suurte koolide õpilaste õpitulemustes pole keskmiste näitajate alusel erinevusi; võimalikud erinevused tulenevad muudest faktoritest, eeskätt õpetaja isiksusest. Tutvustati ka mitmesuguste tehniliste vahendite kasutamist väikekoolides (sh. internet jm. Virtuaalsed võimalused). Ettekanne sisendas kuulajatele optimismi väikekoolide suhtes ning osutas arenguperspektiividele nende koolide töös.

Nüüd aga ülalnimetatud **rühmatöö** juurde. See toimus SWOT- analüüsi alusel, juhendi selleks oli koostanud Kai Völili. Kõigepealt tuli igaühel esitada kuni 10 väikekooliga seostuvat märksõna ning siis koos koostada neist ühisloend. Edasi toimus SWOT-analüüs, mille olemust ^{JUHENDI} tsitaadi abil selgitame: "SWOT-analüüsi nimetus tuleneb järgmistest sõnadest (inglise keeles) - *tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud*. Nähtuse hetkeseisundit ja selle võimalikke arengusuundusi kirjeldatakse ühekorraga neljas suunas. Teatud tunnus kui *tugevuse* näitaja võib veidi teise nurga alt vaadates tunduda *nõrkusena*; *tugevad* küljed võivad edaspidise arengu jaoks olla *võimalused*, aga kujuneda ka *ohuks*. Samamoodi: teatud *nõrkusest* ülesaamine on *võimalused* ja nõrkuse süvenemine-laienemine - *oht*. Meie tulevikuunistus - *võimalus* - luuakse olemasolevate *tugevate* külgede võimendamisega, *nõrkuste* ületamise ja *ohtude* vältimisega... Igaüks paneb 10 minuti jooksul kirja väikekooli iseloomustavad *tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud*."

Kokku töötas 5 rühma ca 35 isikuga, kes olid põhiliselt väikekoolide õpetajad.

Kõigepealt pakub muidugi huvi, milliseid väikekooliga seostatud märksõnu esitati. Ülekaalukalt (9-l korral) oli esikohal lapsesõbralikkus ja sellega seostuv (turvalisus, hea õppekeskkond, individuaalsus ja isiksuse arvestamine). 2-l korral märgiti kaadrit ja iseseisva töö oskusi. Ühel korral mainiti järgmisi märksõnu: liitklass, kool ja kodu , väike kollektiiv,

raha, paindlikkus, looduslähedus, sotsiaalne kontroll. Seega siis märgiti omadusi, mis heas või halvas mõttes väikekooli mõistega seostuvad.

SWOT- analüüsi olid rühmad teinud kahel erineval põhimõttel : 1) analüüsinud loetletud märksõnu ülalesitatud nelja tunnuse alusel ✕

(2 rühma), 2) aluseks olid võetud need neli tunnust ning iseloomustatud väikekooli nende alusel (2 rühma). Üks rühm oli teinud analüüsi mõlemal alusel.

Esitame kõigepealt andmed esimese variandi kohta.

Väikekooli tugevad küljed.

Siin paistab silma tunnuste paljususe; siiski saame eristada nende kaks suuremat rühma. Esimene puudutab õpilast ja tema isiksust: saab kõiki lapsi silmas pidada ja suunata, kõik saavad töös kaasa lüüa (6 häält), individuaalsust arvestav (2 häält), lapsed saavad rohkem osaleda klassivälises töös; turvalisus, koolitee lühidus, kodu lähedus, tööpäev ei veni pikaks (6 häält). Teine rühm tunnuseid puudutab õpilaste sotsiaalset tausta: taust on koolile tuttav- teada, side koduga on parem, samuti sotsiaalne kontroll ning üldse parem kontakt kool-kodu ja õpetaja-õpilane vahel (kokku 5 häält). Kolmel korral mainitakse soodsaid võimalusi iseseisva töö oskuste kujundamiseks, kõiki järgmisi aga ühel korral: suurem paindlikkus õppemeetodites ja õppekorralduses, tugev oma kooli tunne, väike õpilaste arv, looduslähedus, soodsam töökasvatus, parem koolikohustuse täitmine.

Võimalused väikekoolis, seega siis ühtlasi arenguvõimalused..

Huvitaval kombel kerkisid siin esiplaanile kasvatuslikud võimalused, kokku 5-l korral. Leiti, et on lihtsam lahendada kasvatusküsimusi, kujundada kohuse- ja vastutustunnet, tolerantsust, keskkonnatundlikkust, kujundada vaimselt ja füüsiliselt tervet isiksust, kujundada mõtlevat ja toimivat isiksust, kasvatada eetilisel. Sellele lisandub veel 3 häält individuaalsuse kujundamiseks, mis on ju samuti laiem kasvatuslik eesmärk. Kahe häälega tuuakse esile vahetu kontakt õpetaja ja õpilase vahel, võimalus ühtset kollektiivi kujundada. Nähakse võimalust tõhusaks parandusõppeks (1) ja individuaalse õppekava koostamist vaimse alaaarenguga õpilastele(1).

Nõrkused väikekoolis.

Siin eristub selgesti kolm peamist arvamuste rühma. Esiteks, *õpilase* seisukohalt nähakse nõrkustena: piisava konkurentsi puudumist omaealiste seas (2), valikuvõimaluste vähesust(siin ja edasi 1hää), väheseid võimalusi eriannete arendamiseks, samuti olümpiaadidel

osalemiseks, ühekülgset suhtlemisringi. Teiseks, *õpetajate* aspektist on kõige olulisemaks kvalifitseeritud kaadri nappus (3), vähesed kontaktid kolleegidega (1), piiratud võimalused enda arendamiseks (1), liiga lai spetsiaalsus, mis võib kaasa tuua pealiskaudsuse. Ja kolmandaks mureks on *raha* (järgnevad kõik ühe häälega): pearaha kui selline, vähesed võimalused õpetaja tasustamiseks, vähe saab hankida tehnilisi jm. õppevahendeid, samuti kirjandust, kallis transport, vähesed võimalused spetsiaalseks kooliväliseks tegevuseks (ujumine, muusika, peotants jmt.), ent ka kodude vaesus. Lisaks nimetatutele nähakse veel järgmisi väikekoolide nõrkusi: liitklasside olemasolu (2), logopeedi puudumist (1), vähekultuurset ümbrust (1), asotsiaalsetest peredest pärinevate laste rohkust (1). Nähakse ka vastuolu kehtiva haridusseaduse ja reaalse koolielu vahel selles, et seadus näeb ette kooliastmeid 1-3 ja 4-6, tegelikult eksisteerib aga kool 1-4 kl.

Väikekooli ähvardavad ohud.

Ka ohtude vallas eristub kolm rühma. Esiteks *õpilaste* seisukohalt: üleminekuraskused seoses teise kooli üleminekuga (2 häält, edasi kõik 1 häält), kiusatused seoses linnavõludega, vähesed võimalused oma annete arendamiseks. Teiseks, ohud *õpetaja* seisukohalt (kõik 1 häälega): pole kaadri valikut, õpetajad kipuvad lahkuma, võimalik rutiin õpetaja töös, halvad võimalused enesetäiendamiseks. Kolmandaks on ohud seotud väikekooli *võimaliku hääbumisega* (kõik 1 häälega): kooli sulgemise oht, õpilaste arvu vähenemine, küla väljasuremine, kindlustunde puudumine, suure kooli võimalik ainuvalitsemine. Veel märgitakse halba bussiliiklust (1), küla üldist kehva vaimsust, mida süvendab asjaolu, et ei saa lehti tellida ega raamatuid osta.

Andmete esitamine **märksõnadest** lähtudes on üsnagi keeruline, sest rühmad esitasid ju erinevaid märksõnu ning tõid iga märksõna kohta välja tema head ja vead etteantud nelja tunnuse (SWOT) alusel. Et anda kogu andmestikust siiski võimalikult täielik ülevaade, esitame selle ridamisi tabeli kujul.

Märksõnad	Tugevus	Nõrkus	Võimalused	Ohud
I rühm				
Liitklass	vajalik kooli säilimiseks	puudub algul iseseisva töö oskus	kujundab iseseisvust	kõik õpilased pole suutelised õppima

Väike kollektiiv	iga õpilane nähtav	raske lülituda suurde kollektiivi	igaks saab end teostada	piiratud sotsiaalne suhtlus
Raha probleem	ärgitab kokkuiule	vajalikud asjad jäävad ostmata	küsida raha õigel ajal õigest kohast	kooli sulgemine
Kaader	tugeva missioonitundega õpetaja	kõrgharidusega õpetajatele ei jatku palgafondi	kaasata lapsevanemaid ja naaberkoolide õpetajaid	õpetaja arendamisvõimalused piiratud

II rühm

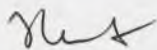
Õppekeskkond	väike ja turvaline	üleminekuraskus suurde kooli	tihendada suhteid emakooliga	õppeedukus algul langeb
Individaalsus	individaalsuse arvestamine	kõik teavad kõigist kõike	õpetaja saab kodu abistada	puudub seasundlus individuaalse töö hindamiseks
Iseseisev töö	iseseisva töö oskused	liitklass	tugevam abistab nõrgemaid	väike laps ei suuda pikalt töötada

III rühm

Isiksus	õpetaja jõuab iga lapseni	õpetaja on mõjutatud külast	tegeldakse ka nõrgematega	võib kujuneda kõrge enesehinnang
Paindlikkus	töö optimaalne organiseerimine	õppekava täitmine võib jääda lünklikuks	õpilased on täielikult haaratud	liigne sõltuvus õpetaja isikust
Lapsesõbralikkus, turvalisus	emotsionaalne lähedus õpetajate ja õpilastega	nõudlikkuse vähesus	visadus, headus	kannatab hilisem läbilöögi võime
Kaader	vajadus enesearenduseks	kaadri puudus, nõrkettevalmistus tööks liitklassides	tugeva õpetaja puhul head arenguvõimalused	sõltuvus ühe õpetaja tasemest

6

Väikekoolide õpetajate ülalesitatud hinnangud annavad aluse selle koolitüübi tugevate külgede ja arenguvõimaluste paremaks ärakasutamiseks, ning samuti nõrkade külgede teadlikuks arvestamiseks ja ohtude vältimiseks.

Inge Unt, J.Käisi Seltsi liige, TPÜ emer.prof.

Tunnivälisest tööst Selja Algkoolis

Selja Algkool asub Pärnumaal Tori vallas. On vana kool, mis töötab alates 1857. aastast. Kool kasvas 7- klassiliseks põhikooliks, kahanes liitklassidega algkooliks kuni õpilaste vähesuse tõttu 1976. aastal suleti.

Kool avati uuesti 1992. aastal ja on nüüd 5- klassiline algkool 73 õpilasega.

Kooli taasavamine langes kokku erinevate pedagoogiliste mõttesuundade tulvaga ka Eestimaale. Meie, taasavatava kooli pedagoogid, olime kõik koos kooli avades kindlal arvamusel, et tahaksime oma koolis teha midagi enam kui klassikaline õppetöö. Lugesime, uurisime tol ajal populaarsete Waldorf, Steineri, Montessori, Käisi jt. pedagoogilisi suunitlusi, külastasime koole, arutlesime omavahel. Leidsime, et maakool, kus on väga laia diapasoniga õpilasi, ei sobi ükski kindel suund üksi, vaid maakool peab olema paindlik ja muutuv vastavalt vajadusele, olukordadele, õpilaste võimetele jne.

Küll aga oli meil mõtteid, ideid, kuidas klassikalist õppetööd laiendada, muuta õpilaste loovust enam arendavamaks, sisukamaks.

Aluseks oli tõdemus, et väikese maakooli iga õpilane peab järgmises koolis suutma ise endaga hakkama saama, suutma ennast leida, sobima kaaslastega, oskama ja tahtma ise õppida, kaasa lüüa ja ennast näidata suure kooli paljude talentide seas. Meie kooli eripäraks on ka veel see, et oleme Pärnust 25 km kaugusel ja suur osa meie õpilastest pürgivad edasi nimekatesse Pärnu Gümnaasiumidesse.

Nii selgines eesmärk.

Õppetöö korraldus erineb meil traditsioonilisest koolitöö korraldusest. Koolipäev on jaotatud kaheks tsüklikks: esimene pool vastavalt vanusele kas kaks või kolm tundi, teine pool sama palju pluss pikapäevarühm. Tsükleid lahutab tunnine vaheaeg, mis on söömiseks ja puhkuseks. Tsüklite töö võimaldab õpetajal õpetada mitut õppeainet integreeritult üldõppe vormis, projekte, rühmatööd jne metoodikaid rakendades nii, et tund või töö lõpeb siis, kui kõik on selge või on vajadus teha vaheajaga, mitte sunnitud kella helisedes. Õpilased õpivad lõpetama tööd, saavad tuunetuse, et suudavad ise edasi iseseisvalt töötada.

Tundide teises tsükli kasutataksegi suures osas iseseisvat tööd päeva esimeses pooles õpitu baasil, vajadusel nõrgemaid täiendavalt õpetades, abistades.

Loomulikult on säilinud traditsiooniline klassikaline 45 minutiline tunnitöö.

Esimesel taasavamise aastal oli üldeesmärgiks kujundada oma kooli tunne, maine hing, ühtsus.

Siitpeale sai idee - kogu koolipere koguneb igal hommikul 15 minutit enne tundide algust saali, et öelda TERE kõikidele, saada rõõmus ja reibas tuju kogu päevaks, olla kõikidele sõbraks.

Alustasime igahommikuste liikumiste, võimlemisega mitmesugusel viisil ja kujul.

Varsti see meid ei rahuldanud. Järgmisel aastal valis iga õpetaja endale teema, millega tegelda aasta läbi. Käsitletav materjal on enamat, kui õpikutes, on silmaringi, meeli ja tundeid avardav.

Nii kasvas liikumisest välja folkloorsed rahvamängud ja laulumängud - õp. Elli

Muinasjuttude hommikud - õp. Astrid

Muusika kuulamine ja tegemine - õp. Pille

Loomariik, taimeriik, loodusnähtused - õp. Kai

Teemasid korrigeerisime peaaegu igal aastal. Juurde tuli ka õpetaja Lea, kes tõi tegevusse situatsioonimängud.

Tähtsaks pidasime rahvatarkusi. Rahvakalendri tähtpäevad olid üheks lõiguks ka üldtööplaanis. Sinna hulka kuulusid:

- Hommikustel kogunemistel vastavalt kalendritähtpäevale mängud, laulud, rahvajutud, pärimused jne.
- Folkloorinädalad
- Folklooriga seotud käsitöökojad
- Tähtsamate tähtpäevade tähistamine nagu
Eesti jõulud - Jõulupidu
Päkapikula - jõuluaeg, advent, jõulumeeleolu, jõulukombed, mängud, jne. (Lisa 1)
Mardipäev - laulud mängud tegevused
Vastlapäev - nii koos kohaliku oü. Kui ka Kurgjal vanas rehetoas hernesupi mängude ja tantsudega
- Materjal klasside stendidel

Koos olime ka teistel tähtpäevadel nagu

Luciapäev - headus, abivalmidus, hoolitsemine teiste eest. Valiti klassides kõige abivalmim tüdruk, kes said õiguse hommikul kõikidele pakkuda Luciasaia.

Sõbrapäev - Valentiniapäev

Perepäevad - Esimestel taasavamise aastatel oli iga kuu kord, kus kogu pere koos tegutses (Lisa 2)

Tõnisepäev, Andresepäev - hommikul kostitasid Tõnise, Andrese vanemad kogu kooliperet koogiga, õuntega, nagu komme nõudis.

Peale nende veel hingedepäevad, emadepäevad, isadepäevad jne.

2a 9

Tekkisid probleemid. Olime kogunenud igal hommikul juba 5 aastat järjest. Kõik õpilased olid samad. Midagi korrata ei olnud võimalik. Igal aastal, igal päeval pidi olema pakkuda midagi uut, uues variatsioonis. Läbiviimise metoodika pidi olma niisugune, mis oleks võrdselt huvipakkuv ja vastuvõetav nii 1. klassile kui ka 5. klassile

Tegevused olid üles ehitatud põhimõttel, et kõik kooli õpilased olid osalejad, arutlejad, õigete lahenduste otsijad, järelduste tegijad jne. Vahelduseks on ka viktoriinid, piltide joonistamised, situatsioonide lahendused lavastustena, laulud.

Vahelduma pidid ka teemad. Nii viimasel aastal hommikuti käsitlesime teemasid, mis annavad vajalikke teadmisi kõigile õpilastele.

- Liiklus - õp. Astrid
- Tervishoid - õp. Kai
- Õiguskasvatus. Laste õigused ja kohustused - õp. Elli
- Ühiskond ja mina - õp. Pille
- Ilu meie ümber - õp. Milja

Lehekülg 3

Lehekülg 4

Lisa 3 "Valik teemasid hommikusteks kogunemisteks."

Lisa 4 "Hommikused tegevused 1997/98. a.

Lehekülg 5

Lisa 5

Lisa 6

Lõpetuseks: Maakoolide õpilaste elu-olu erineb mitmeti suuremate keskuste õpilaste omast. Siin puuduvad spordikoolid, muusikakoolid, õpilasmajad, loodussõprademajad, muud huviasutused. Ka puudub võimalus sõita mujale huvitegevuse ringi. Kogu vastavaalane töö tuleb ära teha koolis õpetajatel endil.

Koolis töötab muusikaklass,
Spordiring,
Arvutiring
Näitering

3 10

HOMMIK USTE KOGUNEMISTE KORRALDAMISEST SELJA KOOLIS.

Koolipäeva alguses, enne tunde, kogunevad lapsed koos koolisaali. Sellisest kogunemisest, kus terve koolipere on koos, saab päev kena alguse. Vastavalt oma eelistustele on iga õpetaja valinud teema, mida ta sooviks lastele tutvustada. ET lisada vaheldust oleme korraldanud arutelusid ja antud teemaosale vastavaid viktoriine.

Tundub, et aasta-aastalt laste sõprus raamatutega väheneb. Rohkem otsitakse seltsi telerist ja videost. Pidev ajanappus ei võimalda ka vanematel just sageli lastele lugusid jutustada või lugeda. Seetõttu otsustasime ühe hommiku nädalas pühendada muinasjuttudele.

MUINASJUTUHOMMIK UD: Eelnevalt on õpetaja valinud hommikuseks tutvustuseks muinasjutu. Nüüd tutvutakse ühiselt selle riigi territooriumiga seinakaardil. Tutvustatakse riigilippu, vappi. Võrreldakse riigi pindala ja rahvaarvu Eesti omaga. Nii saab laps ka mõningast teavet antud maa kohta, kust muinasjutt pärit.

Peale õpetaja esitatud muinasjutu kuulamist, arutletakse ühiselt millised tegelased meeldisid, millised ei meeldinud. Milline vanasõna sobiks selle muinasjutu kokkuvõtteks?

Vahelduseks muinasjuttudele võib esitamiseks valida ka luuletusi. Õpetaja valib mõned luuletused kindlast teemast ja kannab need ilmekalt ette. Teema lõpetuseks saab iga klass lünkadega luuletuse. Klass saab ülesandeks valida lünka sobiv riimuv sõna, või vastupidi, leida sõna ette terve luulerida. Selle luuletuse esitab klass pärast tervele kooliperele, soovi korral võib seda ka laulda või liigutustega saata.

Sellisel tegutsedes areneb laste kuulamisoskus. Õpitakse tundma erinevust proosapalade ja luule vahel. Laps harjub mõttega, et ilmekas esinemine pole midagi häbiväärset.

Populaarsed olid ka neljapäevased muusikahommikud. Esialgu pakkus õpetaja kuulamiseks erinevaid klassikalise muusika palu. Arutleti muusika meeleolu üle, nuputati millised pillid mängisid.

Peale tunde oli lastel võimalus selle hommiku muusikapala veelkord kuulata ja nüüd juba oma mõtted ja emotsioonid üles joonistada.

Vahelduseks muusika kuulamisele tutvustati heliloojate elilugusid, räägiti pillidest ja erinevatest muusikaliikidest.

Opiti ka lihtsamat rütmipillisaadet lastelauludele.

Lapsed valisid paarikaupa rütmipilli, õpetaja juhendamise opiti selgeks antud pilli rütmisaade ja viimaks esitati laul ühiselt pillide saatel.

11
X

Teadmisi esivanemate elust- olust pakkusid folkloorihommikud. Nendel hommikutel tutvustati rahvakalendri tähtpäevade kombeid ja ilmaennustusi. Räägiti talutöödest ja tööriistadest. Õpetaja juhendamisel õpiti endisaegseid laulumänge. Tutvuti erinevate kihelkondade rahvariietega. Räägiti peremärkidest, vöökirjadest ning rahvariiete valmistamisest.

Vajalikku teavet isiklikust hügieenist, esmaabivõtetest ja teavishoiust pakkusid tervisehommikud. Nende sisustamiseks lavastas õpetaja laste abiga väikese situatsiooni lastega juhtuvatest pisiõnnetustest (ninavevejooks, sõrme ukse vahele jäämine vms.) Klassi ühise aruteluna otsustati, mida sellisel puhul ette võtta. Kõik variandid arutati ühiselt läbi ja viimaks, õpetaja abiga, leiti kõige õigem moodus, kuidas antud õnnetuse korral toimida.

Sellise tegevuse käigus said lapsed teavet, kuidas ise väikeste õnnetustega toime tulla ja kuidas on võimalik õnnetusi vältida.

Lastele tutvustati ka esmaabivahendeid, mis peaksid leiduma igas kodus ja selgitati nende täpset kasutamist.

Selleks, et laps õpiks suhtlema teiste inimestega, oskaks käituda, tunnetaks oma õigusi- ja kohustusi ning õpiks tundma Eesti Vabariigi seadusi seostasime hommikuse tegevuse ka kodanikuõpetuse põhimõtetega. Lastele tutvustati nende õigust haridusele, vabale ajale, arstiabile ning samas tehti ka arvestus, kui palju kulub riigil raha ühe õpilase koolitamiseks või huvialaringis osalemiseks.

Räägiti nii pere- kui riigiraha otstarbekast kasutamisest ja kulutuste planeerimistest.

Saadud teadmiste põhjal valmisid laste joonistustööd teemal "Inimõigused ja meie".

~~Hommikuste~~ **tegevuste** teemasid oleme õppeaastate kaupa ka veidi muutnud, et pakkuda teadmisi võimalikule erinevatest eluvaldkondadest.

Astrid Roosileht

Ainenädalad (projektid) Selja Algkoolis

Alates 1992/93 õppeaastast, kui Selja algkool taasalustas, on ülekoolilisi projekte ehk ainenädalaid läbi viidud pea kõigist õppeainetest, lisaks veel folkloor, lastekirjandus vastavalt lastekirjanike juubelitele, oma kooli 140. juubeliga seotud ajalooteemad, kodu uurimine jpm.

Ainenädalad Selja Algkoolis võiks jagada oma *eesmärgi* järele kolme suurde rühma:

1. teadmisi andvad nädalad (näit. loodusenädal).
2. teadmisi kontrollivad nädalad (näit. matemaatika nädal). Neis on suurem tähelepanu pööratud tugevamatele õpilastele.
3. Loovusele rajatud nädalad (näit. kirjanduse või folkloorinädal).

Nädalate *planeerimine* algab sügiseses õppenõukogus, kus arutatakse läbi, missugused nädalad sel õppeaastal plaani võetakse, määratakse toimumise aeg ja vastutav õpetaja. Meie kooli praktika on näidanud, et õppeveerandis 1 – 2 ülekoolilist projekti on paras tihedus, sest iga nädal nõuab õpetajatelt suurt ettevalmistust ning materjali otstarbekat paigutamist oma klassi tööplaanidesse, nii et ainenädal läbiks kõiki õppeaineid.

Järgnevalt valmistab ainenädala vastutav õpetaja nädala põhiteesid ette ja 1 – 2 nädalat enne ainenädala toimumist istuvad kõik õpetajad kokku ja arutavad nädala kava läbi.

Tavaliselt lisandub huvitavaid mõtteid ka kolleegidelt, seega võiks *ettevalmistusperioodi* nimetada ka *meeskonnatööks* (mõttetalguteks). Jagatakse ülesanded klassiti ja valmistatakse ette vastavad materjalid. Korraldaja õpetaja ülesandeks on oma kolleegidele vastavaid materjale hankida (lisakirjandus, vajaminevad andmed, kokkulepped õppekäikudeks jne.).

Ainenädala plaan on koostatud nii, et haaratud oleksid tunnid, suured vahetunnid ja huvilistel jätkuks tegevust ka peale tunde pikapäevarühmas. Samuti pakutakse tööülesandeid nii, et tegevust jätkuks nii nõrgematele, keskmistele kui ka tugevamatele õpilastele.

Tulemused pannakse välja koolimaja seintele, dramatiseeringuid esitatakse üksteisele suurel vahetunnil, tähtis oleks, et igal tööülesandel oleks kindel eesmärk ja resultaatsaaks ka fikseeritud. Tavaliselt toimub ainenädala viimasel päeval nn. kokkuvõttev üritus, kus ka tublimad õpilased saavad ära märgitud. Diplomite ja tänukirjade tegemisel on õpetajatele suureks abiks arvuti ja paljundusmasin.

Õpetajad teevad pärast nädala lõppemist *kokkuvõtte*, vaagides, mis õnnestus rohkem, mis oleks võinud olla teisiti. Vastutav õpetaja koostab mapi, mis sisaldab nädala plaani, tööülesannete näidiseid jm. materjale. Tavaliselt lisanduvad ka fotod antud nädalast või videofilm. Seega on seitsme aasta jooksul kogunenud küllalt suur hulk materjale, mis on järgnevatel aastatel oluliseks abimaterjaliks ainenädalate läbiviimisel.

Järgnevalt kolme erineva ainenädala plaanid Selja Algkoolis:

13
Kunstiring
2 rahvatantsuringi
2 koorilaulu
pühapäevakool

Kogu tunnivälise tegevusega olemegi pürginud suunda, anda kõikidele meie koolis käivatele õpilastele võimalikult laiem silmaring, võimalikult avar tegutsemisväli neid huvitavas suunas;

Kõigi meelte kaudu läbi kõikide õppeainete ja kogu tunnivälise tegevuse kaudu taotleda lapse mitmekülgset ja võimalikult laia diapasooni arengut.

Elli Toomtal
Astrid Roosileht
Pille Usin
tel 44 66667

Ok võimalik lastel järele jääda

PÄKAPIKULA

1997

Hommikuseal
kõhuneniseal

Klassides

1. 12.	1. Nädal	Elli	Advendiaja algus. Jõulurahust.	Klassides: Kollektiivne töö "Jõulumaa" pannoo. Kirjad Lapimaale
03. 12.			Päkapikujuttude lugemine	
E 08.12.		Elli	Jõuluvanast. Jõuluvanade sünniloost Tee head. 10 käsku	Ettevalmistus LUCIAPÄEVAKS
T 09. 12		Milja	Päkapikumütside joonistamine	Oma jõulukalendri tegmine
K 10. 12.		Elli	"Päkapikutöökojad" Jätkub kooli kaunistamine	Akende kaunistamine
N 11. 12.		Pille	Jõululaule. Jõulumuusika	Kingikopmmid, pakid heade soovide jagamiseks Luciapäeval
R 12. 12.		Astrid	LUCIAPÄEV. Heade soovide jagamine	
E. 15. 12.		Elli	Rahvamängud, rahvakombed uueks aastaks, jõulude ajal	Mängude mängimine
T 16. 12.		Astrid	Jõululuule	Jõulukaartide tegmine
K 17. 12.		Kai	Jõulukuuse ehtimine koos hommikul	Pidu peaproov
N 18. 12.		Pille	Õues lumekoobaste tegmine	Piparkoogisabloonide tegmine
R 19.12.			JÕULUPIDU	

PEREPÄEV

7. november 1992.a.

Osa võtavad kõik koolieelikud ja nende vanemad vastavalt soovidele
Läbiviia: õp. Elli

Kava:

1. Kogunemisel laste vaba tegevus saalis.
Vahendid: Pallid, labürint. Vaba jooks ja mäng, kaaslastega tutvumine
2. Laste tutvustamine. Koos vanematega laulu "Meie lähme issiga" õppimine
3. Toome tantsima emad, isad.
4. Liu laskmine kaldpingilt. Isad aitavad.
5. Isad poegadega. Pojad isade kukil. Poegadel linnid seotud selja taha. Vastastikku lintide haaramine.
6. Laulumäng "Karu-Otil 7 poega"
7. Pallide veeretamine kindluseks (ping-pongi pallid). Lumesõda vanematega.
8. Külla tulevad mardid (isad). Koos martidega "Kükita"
"Kes aias"
9. *Isad lähevad baari.*
Käeline tegevus: Lapsed koos emadega : Kүүnлajала volimine.
Laulu õppimine isadele.
10. *Isadele lauldakse tervituslaul ja kingitakse kүүnлajалad koos kүүналдега. Kүүнlad süüdatakse.*
11. *Baaris:* Esinevad lapsed.
Vanematele "Soovide valss"- Akordionil Kait
12. Koos tants: vanemad, lapsed, koos ja eraldi.

VALIK TEEMASID HOMMIKUSTEKS KOGUNEMISTEKS.

Rahvakalendritähtpäevad.

Mihklipäev
Mardi- ja kadripäev
Küünlapäev
Vastlapäev
Jüripäev

Tutvustatakse antud tähtpäevaga seonduvaid kombeid ja rahvatarkusi.
Mängitakse endisaegseid laulumänge.

Muinasjutuhommikud.

Jutustatakse erinevate maade muinasjutte. Tutvustatakse antud riigi sümboolikat.

Muusikahommikud.

Erinevate muusikastiilide kuulamine.
Tutvumine heliloojate elulugudega.
Rütmipilli kasutamine lastelauludes.
Joonistamine kuuldud muusikapala põhjal.

Situatsioonimängud.

Mängitakse ühiselt läbi igapäevaelus ettetulevaid situatsioone, leitakse neile lahendusi.

Folkloorihommikud.

Õpitakse rahvamänge ja rahvalaule.
Tutvustatakse erinevate kihelkondade rahvarõivaid.

Tervisehommikud.

Tutvustatakse lihtsamaid esmaabivõtteid.
Vesteldakse isiklikust hügieenist, tervislikest eluviisidest.

17

Kunstihommikud.

Tutvutakse erinevate kunstiliikidega.

Tutvutakse eesti kunstnikega ja nende töödega.

Kodanikuõpetus.

Õpitakse tundma õpilase õigusi ja kohustusi.

Arutletakse pere kulude ja tulude üle.

Vesteldakse õpilase riietusest ja välimusest.

Huvitavat laia maailmast.

Tutvustatakse erinevaid loodusjõude- ja nähtusi.

Jutustatakse loomade elust ja tegevusest laias maailmas.

HOMMIKUSED TEGEVUSED

1997/98.A.

I õppeveerand

8. 09. Elli "Kodu kauniks" Vabariigi presidendi kõne.
 10. 09. Astrid Sügisluule. Luuletusi vihmast
 15. 09. Pille Kuuvarjutustest.
 17. 09. Milja Sügisvärvid. Grupitöö.
 22. 09. Kai Spordipäeva tulemused. Autasustamine
 24. 09. Astrid Sügisluuletusi
 29. 09. Elli Mihklipäev. Pulmatantsud, mängud.
 01. 10. Pille. Mart Saar 115.
 06. 10. Milja Rahvastepalli turniiri tulemused. Autasustamine.
 08. 10. Kai Madude liikumine talvekorterisse (ussimaarjapäev)
 13. 10. Astrid Paha tuju luuletusi
 15. 10. Elli Jätk "Kodu kauniks" Oma kool puhtaks!
 Kosjatantsud, mängud(folkloor)
 20.10. Pille Mart Saar "Kadunud Printsess" muusika kuulamine
 22.10. Milja Kunst. Soojad ja külmad värvid.
 27.10. Kai Sügisene loodus üllatab
 29.10. Elli Kokkuvõtte kirjandivõistlusest "Kodu kauniks"
 Parimate kirjandite ettelugemine

III õppeveerand

- 07.01. Elli Hüvasti jõuluaeg
 12.01. Astrid Muinasjutt "12 kuud"
 14. 01. Pille Tõnise päev(folkloor) Laulumänge
 19. 01. Milja Kontrastvärvid. Värvide sobivus.
 21. 01. Kai Vihmameetsade taimeistik
 26. 01. Elli Folkloor. "Tori tants"
 28. 01. Astrid TIIGRI AASTA ALGUS
 02. 02. Pille Muusika. "Minuti valss" . Valsirütm,
 04. 02. Milja Kunst. Edgar Valter "Eno Raua raamatute
 illustreerija.

Algab emakeele nädal

09. 02. Elli Võlusõnad
 10. 02. Milja Kiri. Kirja vormistamine
 11. 02. Astrid Telefon. Telefoni kasutamine
 12. 02. Pille E. Raua loomingu tutvustus.(E. Raua juubel)
 13. 02. Kai Valentinipäev

19

16. 02.	Astrid	<i>Emakeelepäeva lõpetamine.</i>
18. 02.	Kai	Vihmametsade loomi
23. 02.	Astrid	Vabariigi aastapäev
25. 02.	Elli	Folkloor. Tuhkapäev
02. 03.	Pille	Silvia Rannamaa "Kadri"
04. 03.	Milja	Eduard Viiralt 100
08. 03.	Kai	Naistepäev

MATEMAATIKANÄDAL 7.- 11. Aprill 1997.a.

- Matemaatika on aine, milles kõige sagedamini pannakse hindeks "2".

Tundmatu koolipoiss

- Matemaatika- see on ainult mäng.
David Hilbert

- Matemaatika- see on kogu ümbritsev elu.

E	T	K	N	R
<u>Hommikuti- matemaatika igapäevaelus.</u>				
POES (kr. S.)	ARVUTI	AEG (tund, min, kell vm.)	KAUGUSED , KÕRGUSED (km, m, cm jm)	KOKKUVÕTTE
<u>Tunnis:</u>				
PEAST- ARVUTAMINE	ARVUTI- TUND	OLÜMPIAAD	NUPUTA	

Peale tunde, pikapäevarühmas ja muul vabal ajal:

- Ülesandeid vabal valikul
- Mänge
- Igale klassile iga päev uued ülesanded saalis. Käib punktiarvestus iga päev kell 15.00. Kokkuvõtted reedeks, kes on klassi aktiivsem ja nutikam.
- Vana Hiina mäng Tangram. Lõika kujundid välja ja tee neist uusi erinevaid kujundeid. Kasutama pead kõiki seitset kujundit. Selgitatakse välja huvitavam kujund.
- Võistlus, kes leiab kõige rohkem lahendusi arvude kirjutamisel samade numbritega. Näiteks: Kirjuta arv 8 kasutades nelja 4 ja tehtemärke! $4 + 4 + 4 - 4 = 8$
 $4 * 4 - 4 - 4 = 8$

Loodusenädal- METSANÄDAL 17.-23.sept. 1998.a.

Tunne metsa ja ole hea peremees!

Neljapäev	reede	esmaspäev	teisipäev	kolmapäev
Mets on elusa looduse kooslus, kodu putukatele, kodu loomadele, pesapaik lindudele, asupaik seentele *Kohtumine prof.A.Luigega * retk seenele * koostada mõistatamis-Mäng Iga klass loosiga tõmbab ühe puu ja koostab selle kohta lühijutu, mitte kasutades puu nime. Teised klassid uputavad!	Mets on rahvuslik rikkus, inimese eluruum ja elukeskkond, eesti rahva põline rikkus. <i>Mida puidust tehakse?</i> * 1.kl. käik Selja puutöökotta * 2.3. kl. käik "Viisnurka" * 4.5.kl. kohtumine Topisemeister Taimi Usinaga	Mets on haldjate, metsavaimude, murueide ja tema tütarde pelgupaik. Igal klassil lavastada rahvajutt või muinasjutt ~5 – 7 min. <i>enne tunde 4.5.kl. 1 vahetund- 3.kl. söögivahetund- 2.1.kl.</i> * 4.5.kl. sõit Taali metskonda- Kohtumine metsaülemaga, retk metsa, raielankide vaatlus.	Mets on kapital, kasumi allikas, tootmisbaas, töökoht. * 8.00 Kohtumine metsavahiga, metsamehe tööriistade dem. hr. AADI SAAR <i>* retk klassidele: otsida üks puu, kirjeldada puu asukohta, teha joonis</i> <i>* mõõta kõrgus</i> <i>* jämedus</i> <i>*arvutada vanus</i>	MATKA-PÄEV Retk Soomaa Rahvusparki Matka algus 8.37(sügise algus) 1.kl, 2.3.kl.- bussiga Saari-soo tallu 4.5.kl.- jalgratastega kanuumatk rabaretk lõkkeõhtu kokkuvõte nädalast

Teistes ainetundides:

Kunstiõpetus (iga klass valib ühe sobiva teema):

- *SÜGISENE PUU -hambaorgid + looduslik materjal:lehed, tõrud
- *LEHETRÜKK- lehetrükk+ pildiraam rasvakriidipurust
- SÜGISENE MAASTIK- siidpaberi kortsutamine
- SARAPUU- takunöör+lehed+pähklid

Puud markidel, eksliibristel- väike näitus

Emakeel: otsida telefoniraamatust, palju on puunimelisi inimesi. Keda kõige rohkem? Mitu?

Muistendid ja rahvajutud puude kohta lugemiseks ja jutustamiseks (*tori murre!*)

Muusika: Igas klassis õppida selgeks mõni puu- või metsateemaline laul. (neid laulame matkapäeval lõkke ümber).

Matem: Võiks vabalt koostada ülesandeid Eesti jämedamate puude kohta.

Stendil: Aasta puu- tamm (materjalid) *Neid lugeda vahetundides, loodusõp. Tunnis. Nende materjalide kohta viktoriin.*

Lastekirjanduse nädal – ASTRID LINDGREN 90. 13.- 19.11. 1997.A.

Hommikuti ettelugemiseks "Hulkur Rasmus"

Neljapäev	reede	esmaspäev	teisipäev	kolmapäev
Saali tuleb "A.Lindgren" räägib oma elust tutvustab raamatut, mida lugema hakatakse, kutsub karnevalile		Viktoriin klassides A.Lindgreni elu ja loomingu kohta (paremad valla viktoriinile)	Ilon Wikland-paljude Lindgreni raamatute illustraator, tema seos Eestiga	Kokkuvõtte nädalast, last, *laulude laulmine *laste tööd saalis seintel
<u>Matem</u> : arvutame ja saame teada huvitavaid fakte Rootsima kohta				
<u>Muusika</u> : Õppida selgeks 1 rootsi rahvalaul				
<u>Kodulugu</u> : uurime, kus asub Rootsi, milline on tema lipp? Kuidas sinna sõita?				
<u>Kunst</u> : Kujundada kaart A.Lindgrenile kasutades tema raamatu kangelasi				
Rääkida Ilon Wiklandist. Temast jutustab raamat "Pikk-pikk teekond". Raamatus "Rõõmsaid jõule" on jutud illustreeritud erinevate kunstnike poolt. Püüda selgitada välja I.W. joonistatud.				
<u>Käsitöö</u> : Meisterdada, kleepida, punuda, voolida jm. SPUNK.				
<u>Emakeel</u> : Harjutame näidendit: 1. Kl. "Lärmisepa tänava Lota"				
2.kl. "Väikevend ja Karlsson katuselt"				
3.kl. "Bullerby lapsed"				
4.kl. "Pipi Pikksukk"				
5.kl. "Röövlitütar Ronja"				

Saalis . A.Lindgreni lemmikud lasteraamatute seast; Mis keeltes on A.Lindgreni raamatud ilmunud?

Vahtramäe Emil ja sõbrad: Lota, Väikevend ja Karlsson, Olle, Bosse, Liisa, Pipi, Ronja jt.

Raamatukogunurgas Astrid Lindgreni raamatute näitus; võimalusel ka ühe raamatu mitu nägu.

Ettekande koostas õpetaja Pille Usin